

Jokirapu

Flodkräfta
Astacus astacus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

EU:n lajikoodi: 1091

Rauhoitusaika (KA 798/2018)

Ahvenanmaalla rauhoitusaika ja alamitta (ÅFS 31/1964)

Luontodirektiivin laji (liite V)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, heikkenevä

Luonnehdinta

Jokirapu on Suomen ainoa kotoperäinen rapulaji. Se saavuttaa yleensä 12–15 cm pituuden ja painaa enimmillään hiukan yli 200 g. Rapu on kymmenjalkainen, ensimmäinen jalkapari on kehittynyt voimakkaiksi saksiksi. Ruumista peittää kitiinikuori, jota ravun täytyy vaihtaa kasvaessaan. Jokirapu saattaa elää noin kaksikymmentävuotiaaksi. Jokiravun erottaa helposti Suomeen istutetusta täpläravusta (*Pacifastacus leniusculus*): jokiravulla on karkea nystemäpintainen panssari, eikä sillä ole vaaleaa laikkuja saksiraajan hangassa kuten täpläravulla.

Elinympäristö ja levinneisyys

Jokiravun luontaisen levinneisyyden pohjoisraja kulki linjalla Kaskinen–Mikkeli–Lappeenranta. Levinneisyyttä on laajennettu istutuksin, niinpä jokirapua tavataan nykyisin napapiirillä asti. Jokirapu elää pääasiassa virtaavissa vesissä, vain eteläisessä Suomessa vahvoja jokirapukantoja on myös suurissa järvissä. Rapu viihtyy matalalla ranta-alueella, kivikkopohjilla ja jyrkillä rantarinteillä. Rapu on pohjaeläin, joka on aktiivinen yöaikaan, ja piiloutuu päiväajaksi kivenkoloihin tai rantapenkkaan.

Nykytila ja uhkatekijät

Jokirapukanta romahti varsinkin Etelä-Suomessa noin sata vuotta sitten rapuruton vuoksi. Taantuminen on jatkunut edelleen 2000-luvulla. Lajille soveltuvien, rutottomien elinympäristöjen määrä on vähentynyt ja laatu heikentynyt. Rapuruttosieni (*Aphanomyces astaci*) leviää vesistöistä toiseen istukasrapujen, erityisesti täplärapujen sekä ravustus- ja kalastusvälineiden, veneiden ja kalojen mukana. Lisäksi jokirapu häviää kilpailussa aggressiiviselle ja nopeakasvuiselle täpläravulle. Jokirapukantaa uhkaa myös vedenlaatu heikentävät maankäyttömuodot valuma-alueella, kuten metsien ja peltojen ojittaminen sekä turvetuotanto, jotka lisäävät humuksen tuomaa happamoitumista ja liettävät pohjaa. Vesistöjen säännöstely heikentää myös jokiravun elinmahdollisuuksia, koska se elää talvisinkin matalassa vedessä. Jokirapusaaliin perusteella on laskettavissa, että Suomessa elää edelleen miljoonia jokirapuja hyvin monissa järvissä ja joissa.

Hoitosuositukset

Jokirapu on rauhoitettu marraskuun 1 päivästä heinäkuun 21 päivään kello 12. Jokiravun pyynnissä ei ole lakisääteistä alamittaa muualla kuin Ahvenanmaalla, mutta monilla kalastusalueilla on käytössä 10 cm alaraja. Ravun hoidosta vastaa maa- ja metsätalousministeriö ja sen alainen kalataloushallinto.

Lähteet

- Heinimaa, S., Pursiainen, M. 2010. Joki- ja täpläravun elinkierto ja levinneisyys: Kirjallisuusselvitys. Riista- ja kalatalous. Selvityksiä. 6/2010:24.
- Luonnonvarakeskus 2016. Kala-atlas – tietoa kalalajeista. Havainnot kartalla, jokirapu. [Kalahavainnot kartalla \(luke.fi\)](https://www.luke.fi/kalahavainnot-kartalla) [viitattu 2.3.2021]
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2012. Kansallinen rapustrategia 2013–2022. Työryhmämuistio mmm 2012:10. 41 s.
- Pursiainen, M. & Rajala, J. (toim.). 2010. Raputaloustilastus 2009. Riista- ja kalatalous – selvityksiä 8/2010. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. 42 s.

Kuva. H. Zell, CC-BY-SA-4.0